

ЯН ПОСПІШІЛ (1921-1994) - ЧЕСЬКИЙ ПОЕТ, МУЗИКАНТ І ФОЛЬКЛОРИСТ З УКРАЇНСЬКОЇ ВОЛИНИ

Описано життя, творчість та фольклористичну діяльність чеського поета, музиканта і фольклориста Яна Поспішіла (1921-1994), уродженця чеського села Глинськ на українській Волині

Ключові слова: Ян Поспішіл, біографія, чехи в Україні, чеська література в Україні, чеський фольклор в Україні, чесько-українські культурні стосунки

Vzpomínky dávným jarem voní
Jan Pospíšil «Con Sorbino»

Чеська література в Україні - це порівняно нове явище у літературному процесі України, хоча творилася вона приблизно у першій половині 20 століття. Однак, раніше про неї із зрозумілих причин не можна було говорити, але нині, коли існують незалежні держави Чехія і Україна, необхідно, щоб вона була повернена із забуття і включена у контекст чеської літератури. Адже всі створені твори, а це романи, оповідання, поеми, вірші, п'єси, спогади тощо, зробили би честь і значно більшій літературі. Справа лише за літературознавцями, тому що всі ці твори видавалися в основному у періодичній пресі (газети, журнали, календарі) і зовсім мало окремими книжками, а деякі взагалі ніколи не видавались і зберігаються нині в різних архівах України і Чехії або ж в родинних архівах волинських чехів.

Одним з найвідоміших чеських поетів, життя яких пов'язано з Україною, був Ян Поспішіл, творчість якого розпочалася в Україні, однак, розцвіла вже після реєміграції в Чехії. Він народився на українське Різдво, 7 січня 1921 р., у волинському селі Глинськ на Рівненщині і походить з родини, яка була добре відома серед чехів України і Росії в другій половині XIX - на початку XX століття. Його дід професор Алоїз (Олексій Йосипович) Поспішіл (*1851-†1929) був відомим педагогом, вченим-славістом, мовознавцем, членом-засновником товариства Яна Амоса Коменського у Києві (1906 р.) та автором відомої біографічної праці „*Československá duchovní armáda na Rusi*“ (1925-1926), яка зберегла для майбутніх поколінь прізвища і імена багатьох чехів Російської імперії та їх вклад у розбудову нової Батьківщини. Бабуся була з дому Дудова, а її брат піаніст, композитор і педагог Карел (Сергій Йосипович) Дуда (*1855-†1941) працював професором Київської консерваторії (1879-1922 рр.), гастролював по Україні, в т.ч. з краями, славетним скрипалем і педагогом Отакаром Шевчіком (*1852-†1934) і кларинетистом Франтішеком Райтмаєром (*1854-†1944), та був автором російських романсів „*Я желал бы с тобою*“ і „*В час роковой*“. Були добре відомі також

Ян Поспішіл
на початку 50-х років 20 ст.

брати батька правник д-р Мікулаш (Микола Олексійович) Поспішіл (*1877-†1950?), начальник відділу Міністерства фінансів Російської імперії та член чеського товариства в Санкт-Петербурзі, згодом директор чеської школи у Глинську (до 1917 р.), потім працівник Головного контрольного управління Чехословаччини у Празі і автор праці „*Český spolek v Petrohradě (k 50. výročí založení)*“ (1930), та піаніст і композитор, професор музичної школи Львівського вищого музичного інституту ім. М. В. Лисенка у м. Рівному Одржей (Андрій Олексійович) Поспішіл (*1886-†1953), автор фортепіанних творів і декількох статей з історії чехів в Російській імперії. Доречі, Одржей Поспішіл багато гастролював по Україні, Росії, Китаї, Молдові тощо, в т.ч. з уродженцем с. Глинськ, відомим віолончелістом і композитором Богумілом (Йозефовичем) Сикорою (*?-†?). Ще один дядько Владімір Поспішіл, батько Ян Поспішіл (*27.04.1892-†7.03.1948) і мати Вера Поспішілова (*21.12.1896-†24.12.1980) були землеробами.

Професор Алоїз Поспішіл,
дід поета

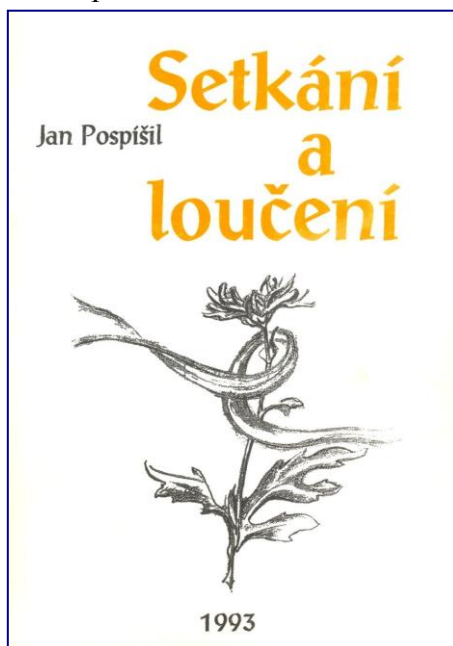
Світогляд і національна свідомість Яна формувалися в середовищі родини і с. Глинськ. Любов до музики і, зокрема, до народної пісні, прищепила йому ще в дитинстві мати, яка знала дуже багато чеських народних пісень і гарно співала. Певну роль тут зіграла також мистецька атмосфера, яка панувала в будинку його діда, де мешкав і дядько Одржей та часто влаштовувались імпровізовані концерти. Тому Ян зголосився до смичкового оркестру, який у 1929 р. заснував у с. Глинську його двоюрідний дядько скрипаль і педагог Ян Поспішіл, професор музичної школи Львівського вищого музичного інституту ім. М. В. Лисенка у м. Рівному, у якого в 1929-1936 рр. вивчав музичну грамоту, гармонію, інструментування та гру на скрипці. Він блискуче оволодів музичними знаннями, грав у цьому оркестрі, а з 1939 р. вже ним керував. Тоді ж почав писати музику, зокрема,

танцювальні мелодії для оркестру і до вистав аматорського театрального гуртка, та записувати чеські народні пісні. Щодо здібностей до віршування, то вони проявилися також в дитинстві. Як сам писав, перший вірш „*Náš kocourek chlupatý*“ був опублікований в Чехословаччині ймовірно у 1926 р., а другий – у 1930 р.

Ян Поспішіл закінчив польську семирічну школу ім. Миколая Коперніка у селі Глинську (1935; нині Глинська загальноосвітня школа I - III ступенів) та заочно середню сільськогосподарську школу у м. Домажліце (1962) по спеціальності „Економіка землеробства“. Ще на Волині мріяв здобути середню освіту і продовжити навчання далі. Більше того, під керівництвом дядька підготувався та успішно здав вступні іспити до гімназії, в т.ч. з латинської мови. Але все вийшло інакше. Батько, незважаючи на тиск матері, вирішив, що єдиний син буде спадкоємцем великого землеробського господарства і не дозволив йому продовжити навчання, аргументуючи це тим, що „*Здобудеш освіту, станеш паном і втратиш інтерес до господарювання на землі*“. Таке рішення було для Яна великою життєвою трагедією, але він не замкнувся в собі, а зосередив увагу на музиці, яка власне і допомогла йому це пережити.

Коли почалася Друга світова війна, то Ян до 1943 р. працював в домашньому господарстві, а потім, як і багато інших волинських чехів, українців і поляків, був депортований на примусові роботи в Німеччину і до 1945 р. перебував у місті Гільдесгайм (нім. Hildesheim). Про те, що йому, як „остарбайтеру“, прийшлося пережити, він поділився зі своїм приятелем чеським православним священиком Вацлавом Шимеком (*1921-†1997), уродженцем с. Квасилів на Рівненщині, який

опублікував його розповідь у своїй книзі „*Volyňaci*“ (1995). Свої думки і переживання в неволі поет описує також у вірші „*Dopis z ciziny*“, який є вільним перекладом вірша „*List z Sybiru*“ польського поета Ор-Ота (*1867-†1931) і ймовірно одним з не багатьох його перекладів взагалі.

Титульна сторінка збірки
«*Setkání a loučení*» (Прага, 1993)

У липні 1945 р. він прибув з Німеччини в ЧСР, де лише через два роки зустрівся з родиною, яка реемігрувала з Волині. Ці два роки його всіляко підтримував його дядько Мікулаш Поспішіл, який мешкав у Празі–Страшніце. Спочатку Ян працював в господарстві родини дружини дядька в невеликому селі біля м. Коліна, потім у власному господарстві в с. Остромечі на Горшовско-Тинску, у сільськогосподарському кооперативі (від 1963 – економістом) та в районному управлінні сільського господарства у м. Домажліце. Став членом Союзу чехів з Волині (засн. у 1946 р.; далі СЧВ), організації реемігрантів з Волині. Продовжив писати вірші, які з 1947 р. друкував у газеті СЧВ „*Věrná stráž*“, іноді під псевдонімом Jan Záhorský. У 1948 р. заснував та став художнім керівником і диригентом фольклорного молодіжного колективу волинських чехів „Шумаван“, з яким виступав на організованих СЧВ Олімпіадах народного мистецтва і творчості волинських чехів (1948, 1949, 1950 рр.) і посідав призиви місця. За підсумками олімпіади 1949 р. став першим володарем Перехідного кубка голови Чехословацької закордонної установи, доречі також уродженця с. Глинськ на Рівненщині, В’єнцеслава Швіговського (*1875-†1977) за багатогранність (за перші місця у віршуванні і грі на скрипці та за друге місце у хоровому співі). Цікаво, що в той час, для керування хором треба було мати концесію, а щоб її одержати, необхідно було здати у Празі іспит з музичної теорії та гри на головний музичний інструмент. До іспиту допускалися лише особи, які мали підтвердження про відповідну музичну освіту. Таке підтвердження - довідку видав Янові вже згадуваний дядько Ян Поспішіл, який також реемігрував з Волині і мешкав у с. Младейовіце (район Оломоуц) та працював учителем музичної школи у м. Шумперку. На жаль, іспит він не здав, а потім вже було не до цього, бо згодом померла бабуся, ще через місяць батько, а до влади в державі прийшли комуністи.

Після того, як у 1951 р. тодішньою владою була припинена діяльність „Шумавану“, а у 1952 р. і СЧВ, то до поч. 80-х років ХХ ст. в його житті не було місця для поезії і музики. В цей період „нормального“ життя, як сам назвав цей час, на противагу існуючій реальності він захопився дослідженням історії села Остромеч та інших навколишніх сіл. І лише з наближенням пенсійного віку до нього почали повертатися несмілі „*низні рими*“ на „*мляхах спогадів*“. Тоді ж почав писати поезії з різних приводів, в т.ч. до важливих подій в житті народу і держави та до днів народжень друзів (напр. „*Říši tisíciletou ...*“).

Коли ж на початку 90-х років ХХ ст. горбачовська перебудова нарешті досягла Чехословаччини, то став членом-засновником нового товариства реемігрантів з Волині - Об’єднання чехів з Волині та їх друзів (засн. 3.08.1990 р., устан. збори відбул. 14.09.1991 р. ; далі ОЧВ) та був обраний членом ревізійної комісії. Згодом став членом історичної комісії ОЧВ (1990) та підтримав заснування музею волинських чехів, якому, зокрема, подарував три договори купівлі-продажу з Волині (1877, 1893 і 1894 рр.),

рукописну збірку 100 чеських народних пісень з Волині, яку уклала у 1926 р. Емілія Дрбоглавова з с. Стромовки, що біля Луцька, фотографію родини Поспішілів з с. Глинськ, на якій серед інших зображено його діда професора А. Поспішіла, гімназійного товариша видатного чеського письменника Алоїза Їрасека (*1851-†1930), та копію листа діда до Алоїза Їрасека з нагоди його 70-річчя (оригінал зберігається в музеї Алоїза Їрасека і Мікулаша Алеша у Празі)¹. Цікаво, що в родині зберігається також копія листа діда першому президенту Чехословаччини професору Т. Г. Масарику (*1850-†1937).

Титульна сторінка збірки
«České písně z ukrajinské Volyně»
(Прага, 1997)

Знову почав друкуватися, на цей раз у друкованому органі ОЧВ „Zpravodaj Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel“ (від № 9 за 1992 р.). Крім того, видав брошуру „Kapitoly z historie obce Ostromeč, okr. Horšovský Týn“ (Горшовски-Тин, 1990) та свою першу і, на жаль, єдину збірку вибраних поезій „Setkaní a loučení“ (Прага, 1993) з ілюстраціями художниці Алени Яноушекової. Як співавтор брав участь і у виданні збірки нарисів і пісень „Volyňáci na Horšovskotýnsku“ (Горшовски-Тин, 11.09.1993). Повернувся також до музики, зокрема, писав музику як до своїх поезій (напр. до вірша „Vesničko moje na Volyni“), так і до поезій інших волинських авторів (напр. до вірша Вацлава Шімека „Privítání Ukrajini“), та продовжив збирати чеські народні пісні серед реемігрантів з Волині. Тоді ж вирішилася і доля цієї збірки пісень, записаних до 1947 р. та в кінці 80-х – на початку 90-х рр. Після того, як на установчих зборах ОЧВ виступила доцент Рівненського інституту культури волинська чешка Вячеслава Логвін, познайомила присутніх з результатами своїх фольклорних експедицій 1986-1991 рр. по збиранню чеського фольклору на Волині та

подарувала ОЧВ машинописну копію своєї збірки, відповідальний секретар ОЧВ Їржі Гофман (*1923-†2011) познайомив обох дослідників. Через певні взаємні сумніви вони вирішили об'єднати зусилля і під час декількох зустрічей, в т.ч. у 1992 р. у Рівному, узгодили концепцію спільної фольклорної збірки та розпочали підготовку до її видання. Збірка вийшла в 1997 р. у Празі під назвою „České písně z ukrajinské Volyně“ знову з ілюстраціями Алени Яноушекової. У збірці вміщено 511 пісень і 54 їх варіанти, з них 311 записав Ян Поспішіл, 144 - Вячеслава Логвін і 104 однакові пісні записані ними незалежно. Цікаво, що, крім чеських пісень, у збірці є також 4 українські колядки, які співалися в чеських православних селах Волині. Працю по підготовці збірки до видання виконав Я. Поспішіл, зокрема, нотну частину написав від руки, а текстову частину - на електричній друкарській машинці. Окремі частини рукопису, відповідно до його вказівок, переписав на комп'ютері Ї. Гофман. Всі супроводжуючі тексти, в т.ч. науковий нарис „Písňový folklór volyňských Čechů“ („Пісенний фольклор волинських чехів“) д-ра Вери Тхоржової, подано чеською і українською мовами. Зроблено це, як підкреслив у збірці Ї. Гофман, для того, „щоб у такий спосіб віддати шану українському народові, на землі якого чеська меншина жила й працювала протягом

¹ Алоїз Поспішіл та Алоїз Їрасек у 1867-1871 рр. разом навчалися у чеській гімназії міста Градец-Кралове.

кількох десятиріч“. Слід також відзначити, що велику допомогу у підготовці збірки до видання надав дослідникам Інститут етнології Академії Наук Чеської Республіки у Празі, а у виданні Ї. Гофман.

Не забув поет і на творчість свого дядька, піаніста і композитора Одржея Поспішила, виконавській майстерності і життєвій трагедії якого присвятив вірш „*Impromptu*“ та зібрав, упорядкував і видав його музичну спадщину під назвою „*Devět skladeb pro klavír*“ (Горшовски-Тин, 1994).

Осмилюючи творчість Яна Поспішила, слід підкреслити, що інспірацією для неї були твори письменників Антуана де Сент-Екзюпері, Карела Гінека Махи, Ярослава Сайферта, Карела Чапека, Мігеля де Сервантеса, Ор-Ота (Артура Опмана, приятеля Богдана Лепкого), Тараса Шевченка, Александра Пушкіна і Владіміра Маяковського, композиторів Фредеріка Шопена, Петра Чайковського і Людвіга ван Бетховена тощо. Щодо змісту його поезій, то вони переповнені спогадами про весну на Волині, дитинство, юність, перше кохання, мирну землеробську працю, про матір, але і про долю молодого покоління та бої волинських чехів у складі 1-го Чехословацького армійського корпусу в СРСР під час Карпатсько-Дукельської операції Червоної Армії (8.09.-1.11.1944 р.). Помітне місце в них займає також мрія про історичну Батьківщину і про рееміграцію. А його любов до танців і, зокрема, до танго, вилилася в поезію „*Poslední tango*“. У деяких ранніх його віршах відчувається вплив видатного чеського поета-романтика Карела Гінека Махи, що було характерно і для інших чеських поетів минулого. Однак, найбільш характерним для всієї його творчості є те, що через неї червоною ниткою проходить любов до рідного с. Глинськ, Волині та України. Ця майже ностальгічна туга за рідним краєм, викликана відірваністю від України, духовною самотністю і сумним досвідом „остарбайтера“, мимоволі нагадує таку ж тугу в творах українських поетів Тараса Шевченка (*1814-†1814) і Богдана Лепкого (*1872-†1941), або в музиці польського композитора Міхала-Клеофаса Огінського (*1765-†1833), зокрема, в полонезі ля мінор „*Прощання з Батьківщиною*“.

Своїми думками і сумнівами щодо повернення на історичну Батьківщину поет ділиться у поезії „*Dumka*“, де, зокрема, запитує:

*Proč vzpomínka na dávné dny mne tísní,
vždyť nebylo to přece mojí vinou,
proč vyčítáš mně stále v one písni,
že opustil jsem tebe, Ukrajino?*

*Чом спомини летять у дні минулі,
адже ж, то не моя була вина?
Чом скаржишся на мене в пісні чулій,
Що залишив тебе, Україно?!*

Переклад В'ячеслава Друзяки

Ці рядки свідчать, що, незважаючи на радість від повернення на історичну Батьківщину, його душа розривалася між Чехією і Україною. З психологічної точки зору це характерно для більшості реемігрантів, в т.ч. для нащадків чеського побілогорського євангельського екзилу. Як реемігрант і поет Ян Поспішил тонко відчував психологічний стан інших реемігрантів, для яких кожна інформація чи мелодія з рідної землі були свято, тому в поезії „*Setkání s mládím*“ зазначає:

*V nejhezčí mezi všemi
dumavé melodii,
slyšíme zpívat zemi,
kde jsme se narodili.*

*В найкращій між всіма
задумливій мелодії,
чуємо співати землю,
де ми народилися.*

Переклад прозою автора

а в поезії „*Po čtyřicetí letech*“ (1987 р.), яку написав до 40-річчя повернення волинських чехів на історичну Батьківщину, пише:

*Dnes v myšlenkách, jež letí
Vstříc památným dnům v máji,
Zdraví tě tvoje děti,
Daleký rodný krají.*

Сьогодні в думках, що летять
назустріч пам'ятним дням в травні,
вітають тебе твої діти,
далекий, рідний краю.

Переклад прозою автора

Чи не тому, так близький поетові маленький принц з одноіменної повісті французького письменника А. де Сент-Екзюпері, який також був дуже самотнім і сумував за своєю Планетою-Батьківщиною (див. поему-тему поета „*Malý princ*“). Все це наводить на думку, що дитинство і юність, які поет провів на Волині, були його найкращим минулим, а с. Глинськ стало майже по Лепкому „*казкою його життя*“. Про це свідчать вірші „*Vesničko moje na Volyni*“, „*Ukrajinská noc*“, „*Dumka*“, „*Jen malý prostý kříž*“ і „*Setkání s mládím*“, які належать до перлин його лірики про Україну. І хай поет писав рідною чеською мовою, однак, вся його творчість випромінює незнищенну любов реемігрантів всіх поколінь до рідних сіл і міст, Волині і України!

Ян Поспішіл помер 30 липня 1994 р. після важкої хвороби у селі Остромеч, не закінчивши багатьох творчих задумів. Він не встиг опублікувати всі поезії, більшість музичних творів, рукописи про історію Горшовско-Тинска (бл. 1000 сторінок), не уклав родовід родини Поспішілів, хоча матеріали для нього збирав, тощо. Не дожив він і до виходу в світ унікальної фольклорної збірки „*České písně z ukrajinské Volyně*“, в якій вперше зібрано пісенний фольклор однієї з чеських меншин за кордонами Чехії.

Що стосується сімейного життя поета, то він одружився 13 травня 1951 р. з Геленою Пехачковою, уродженкою с. Квасилів на Рівненщині. У 1973 р. шлюб розпався. В родині народилися дочки Яна (*29.03.1952-†1.02.1981), Гелена (*10.10.1953) та Ярослава (*4.12.1960). Жила в Чехії і єдина сестра Яна Поспішіла Гелена (*1922-†?), по чоловікові Кетнерова, яка, доречі, також була великою шанувальницею музики, гарно співала та допомагала братові записувати чеські народні пісні з Волині.

Сподіваємося, що ця невелика стаття нагадає про поета Яна Поспішіла країнам в Україні, а сучасним українським літературознавцям відкриє ще не відомого широкому загалу самобутнього чеського поета-лірика, який так любив землю, де народився!

Приємно також відзначити, що вірші поета вже відомі в Україні і перекладалися українськими поетами В'ячеславом Друзякою та Леонідом Потапчуком. Нижче пропонуємо читачам вірші „*Vesničko moje na Volyni*“, „*Ukrajinská noc*“ і „*Dumka*“ зі збірки „*Setkání a loučení*“ в оригіналі та в перекладах відомого українського поета Чехії та члена Спілки письменників України В. Друзяки з Міловіц (район Нимбурк, Чеська Республіка).

Vesničko moje na Volyni

*Vesničko moje na Volyni,
tak tichá, skromná ve své kráse
když sady tvoje stříbrí jíní,
i máj když z květů usmívá se.*

*Vzpomínka útěchou mně byla,
když sám jsem zůstal v cizí zemi,
na tebe, vesničko má milá,
nejhezčí vísko mezi všemi.*

I pak, když domov svůj jsem našel

Село моє там, на Волині

*Село моє там, на Волині
в зажурі тихій, серце крає,
коли сади посріблить іній,
чи май із квіту визирає.*

*Та думка душу мені гріла,
коли лишився на чужині.
про тебе, краю рідний, милий,
що найдорожчий в світі й нині ...*

Опісля, аж знайшов родину,

po letech bouří, trmácení,
na Volyně vracely se zase
tak často vzpomínky mé v snění.

Zda ještě bílé domky svítí
skrz zeleň zahrad? Nad potokem
zda rozkvétá na lukách kvítí
s příchodem jara každým rokem?

Zda zlatý lán pšeničných polí
objímá jako kdysi tebe?
Zda stejně krásně nad topoly
se klene ukrajinské nebe?

Tvůj obraz tolik blízký, známý,
mi zmizel v nedozírné dálno -
a často, věř mi, připadá mi,
že tomu je už dávno, dávno,

kdy naposledy tiché sbohem
jsem šeptal chvějícíma rtoma
a sám šel světem se svým bolem,
své štěstí s tebou nechal doma...

Domovem naším zveme nyní
vlast našich předků, českou zemi -
vesničko moje na Volyni,
po tobě stejně stýská se mi.
1947

Ukrajinská noc

Rad měl jsem onu zemi za večera,
kdy západ ještě na obloze hoří,
zatímco dole rovina už celá
jen zvolna, zvolna v temnou noc se noří.

V mollově čisté harmonii tonů
večerním tichem letí dumka tklivá.
Širokou polní cestou žene domů
pasaček stádo. Už se připozdívá.

Vysoko v temnu oblohy se ztrácí
dým opuštěných ohňů z prázdných polí.
Jak mládí sny, které se nenavrací,
jak vzpomínky, které už nezabolí.

Poslední rudá záře nad západem
nad houstnoucí tmou nemá více moci -
a tiše, tiše sestupuje na zem
tajemné kouzlo ukrajinské noci.

V tmě zahalená krajina už spící
mlčí. Jen vánek čeří stepní trávy

заживши біль, й безмежну втому,
все ж повертаюсь у дитинство
у світлих спогадах додому.

Чи білі хатки все ще сяють
крізь зелень саду? Над потоком,
чи луки рясно розцвітають,
коли весна прийде, щороку?.

Духмяний лан пшениць прегарних
ще пригортається до тебе?
І чи схиляється безхмарне
в задумі українське небо?

За тебе я віддав би серце,
та поросло все те травою ...
І все ж, повір, мені здається,
що все було те не зі мною.

Коли в останнє, тихо „Збогом!“ –
прорік тремтливими вустами,
лишив я щастя за порогом,
а біль свою поніс світами.

Домівкою звемо ми нині
край наших предків - землю чеську.
В село моє, що на Волині
крізь серце протоптав я стежку ...

Ян Поспішил

Переклад В'ячеслава Друзяки

Українська ніч

Любив я землю чарівну, безкраю,
як день згора бенджежно і урочо,
в той час німу рівнину огортає
спокійне, загадкове царство ночі.

В звучанні звабнім гармонійних тонів,
в вечірній тузі щемно серце нис ...
Підпасок жене череду додому
широким битим шляхом. Сутеніє ...

Зникає в темряві небесній, каламутній
дим від багать в осиротілім полі.
Мов юні мрії, що не повернути,
мов спомини, що не спричинять болю ...

Попругою стяга вузька жаріє,
густіє темінь-тиша та шепоче ...
Чарівні сни і таємничі мрії,
тихесенько приходять в казку ночі.

В нітьму загорнута рівнина темна.
Куйовдить ніжно вітер сонні трави,

*a tajemně pak spolu šeptají si
o velkých dnech dávno zašlé slávy.*

*O dávných činech slavných bohatýrů
step širá sní zas v kouzelné té chvíli.
O těch, jež pro vlast, svobodu a víru
svůj život tady kdysi položili.*

*Přivolán touhou mladé černobřivky
se zjeví kozák v stepi u kurhanu.
Na sladké čeká ona na polibky,
však z krásného snu probudí se k ránu.*

*Ač krásný, přece sen to byl jen pouhý,
zmizelo sladké kouzlo s kuropěním.
Co mládí sny jsou, co jsou marné touhy?
Co bývalo, to dávno není, není...*

*Jen vánek čeří dále stepní trávy,
na chvíli odpočne si v jejich klíně
a letí dál zpívat svou píseň chvály
o zemi krásné, hrdé Ukrajině.
1948*

Dumka

*To bylo kdysi dávno, ještě doma.
Byl vlahý pozdní večer, jako dnes,
když z dálky tiše zněla píseň ona
a tichý vánek odkudsi ji nes.*

*To bylo kdysi dávno, u nás doma –
vzpomínky letí s písni nad rovinou
a s nimi povzdech chvějícíma rtoma:
tak daleko jsi, moje Ukrajině!*

*Míjela léta, odešlo už mládí,
jen čas, ten neúprosně dále jde.
Už odešlo vše, co jsme měli rádi,
teď sám jsem zůstal v chladné cizině.*

*A zase v jeden večer pozdní, vlahý,
zas odkudsi zazněla píseň ta,
a tesknou vzpomínku na domov drahý
vzbudila píseň zapomenutá.*

*Čí hlas to byl, jenž píseň onu zpíval?
Co citu, stesku tónům jejím dal!
Snad také zpěvák ten kdys šťasten býval,
teď na ztracené štěstí vzpomínal.*

*Proč vzpomínka na dávné dny mne tísní,
vždyť nebylo to přece mojím vínou,
proč vyčítáš mně stále v one písni,*

*опісля ж все шепочуться таємно,
про дні звитяг і гомінкої слави.*

*Ті славні, древні вчинки богатирські,
широкий степ пригадає в ту пору ...
Синів, котрі за рідну землю й віру,
серця свої офірували горді! ...*

*Закоханий у чорноброву юнку,
чека козак в степу, біля кургану.
Коротка ніч мине у поцілунках
та дивосни розтануть зі світанком ...*

*Ой, був то лише сон – палкі бажання ...
Солодкі чари зникли з співом півня.
Що юні мрії, марні сподівання
те, що було – була лише наївність.*

*А вітер все колише буйні трави,
на хвильку, лиш притихне на колінах,
і знов летить співати пісню слави,
про землю незрівнянну – Україну!*

Ян Поспішил
Переклад В'ячеслава Друзяки

Думка (Роздуми)

*Було це так давно, колись, ще вдома.
Був вечір тихий, вогкий, як в цей час,
десь здалеку долинув спів знайомий
і легіт ніжний наспів ніс до нас.*

*Було це пам'ятаю, ще у мами –
летить з думками пісня по рівнині,
а в ній зітхання спраглими вустами:
ой, як далеко ж рідна Україна!*

*Минули роки, ... відлетіла юність,
лиш час мій невблаганно струменить.
Поділась десь хлоп'яча безрозсудність –
Я п'ю в зажурі чужини блакить ...*

*І знову, в темряві густій, віросповідній
враз, звідкілясь, з'явилась пісня та
і тоскні спомини про край мій рідний
збудила в серці пісня – сумота.*

*Чийсь голос був голубливо-щемливий,
він жаль і тугу серцю навівав.
Той, що співав, колись-то був щасливий
і за тим щастям гірко сумував.*

*Чом спомини летять у дні минулі,
адже ж, то не моя була вина?
Чом скаржишся на мене в пісні чулій,*

že opustil jsem tebe, Ukrajině?

що залишив тебе, Україно?!

Ян Поспішил

Переклад В'ячеслава Друзьки

Використана література

1. HOFMAN J. O sběrateli / Про збирача. - В кн.: Pospíšil J., Lohvinová V. České písně z ukrajinské Volyně. - Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1997. - S. 484-485 (чеськ.; фото), 533-534 (укр.). - ISBN 80-85010-15-1.
2. ДРБАЛІ А. Ян Поспішил — чеський поет, музикант і фольклорист з Волині (до 10-річчя з дня смерті) // Пороги (Прага). - 2004. - № 3. - С. 12-13.
3. ДРБАЛІ А. Ян Поспішил — чеський поет, музикант і фольклорист з української Волині. - В кн.: Чехи і Дубенщина: Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції, присвяченої 60-річчю репатріації чехів на етнічну Батьківщину, 18 травня 2008 року. - Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2008. - С. 27-32. - ISBN 978-966-361-269-0
4. ДРУЗЬКА В. М. Україна – мій біль і надія: Поезії. Пісні. Посвяти. - Київ-Херсон: Просвіта, 2010. - С. 134-136. - ISBN 978-966-2133-52-3
5. ZA JANEM POSPÍŠILEM : [nekrolog] // Zpravodaj Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel (Прага). - 1994. - Č. 7. - S. 3.
6. POSPÍŠIL A. Československá duševní armáda na Rusi // Naše zahraničí (Прага). - 1926. - Č. 2. - С. 70-73.
7. POSPÍŠIL J. Setkání a loučení: [výbor z veršů] / autor o sobě; [ilustrace, obálka a grafická úprava Alena Janoušková]. - Vyd. 1. - Praha: Volyň - Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1993. - 84 s. : il.
8. POSPÍŠIL J., LOHVINOVÁ V. České písně z ukrajinské Volyně = Чеські пісні з української Волині / zapsali Jan Pospíšil, Vjačeslava Lohvinová ; studii Písňový folklór volyňských Čechů napsala a poznámky k písňím zpracovala Věra Thořová. - Vyd. 1. - Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1997. - XXXIV, 575 s. : il., noty, portréty. - ISBN 80-85010-15-1.
9. ŠIMEK V. Volyňáci. Veselé i vážně o volyňských reemigrantech. - Sokolov: Okresní muzeum, 1995. - 170 s. : il.
10. ŠIMEK V. U nás na Volyni. - Sokolov: Okresní úřad Sokolov ve spolupráci se Sdružením Čechů z Volyně a jejich přátel, 1993. - 344 s. : il., portréty, faksim.

***

JAN POSPÍŠIL (1921-1994), ČESKÝ BÁSNÍK, MUZIKANT A FOLKLORISTA Z UKRAJINSKÉ VOLYNĚ

Popisuje se život, tvorba a sběratelská folkloristická činnost českého básníka, muzikanta a folkloristy Jana Pospíšila (1921-1994), rodáka z české obce Hlinsk na ukrajinské Volyni.

JAN POSPISIL (1921-1994), CZECH POET, MUSICIAN AND FOLKLORIST FROM THE UKRAINIAN VOLYN

Describes the life, work and folklore collector's activity Czech poet, musician and folklorist Jan Pospisil (1921-1994), a native of the Czech village of Hlinsk Ukrainian Volynia.